

Zawadzki, Michał

Wystawa "Jan Paweł II na monetach i medalach świata"

Kronika Zamkowa 1-2/51-52, 225-228

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Michał Zawadzki

WYSTAWA JAN PAWEŁ II NA MONETACH I MEDALACH
ŚWIATA

Dla uczczenia pierwszej rocznicy śmierci Jana Pawła II Zamek Królewski w Warszawie zorganizował wystawę monet i medali związanych z życiem i pontyfikatem papieża Polaka. Wystawa odbyła się w Nowej Izbie Poselskiej w dniach 3 kwietnia - 14 maja 2006 r. Prezentowane numizmaty pochodziły z jednego tylko, niezwykłego zbioru Wojciecha Grabowskiego z Londynu, który w dużej mierze przyczynił się do zorganizowania tej wystawy.

Wojciech Grabowski urodził się w 1933 r. w rodzinie znanych warszawskich farmaceutów. W czasie wojny ojciec - Mateusz Grabowski znalazł się w Wielkiej Brytanii, a 11-letni Wojtek pozostał z matką w okupowanej Polsce,

uczestnicząc w 1944 r. w Powstaniu Warszawskim jako łącznik o pseudonimie „Oko”. Po wojnie ojciec sprowadził synów do Wielkiej Brytanii, gdzie zadbał o ich gruntowne wykształcenie i rozbudził w nich zainteresowanie kulturą polską, a także potrzebę jej propagowania w świecie. Mateusz Grabowski założył znaną w Londynie galerię malarstwa „Grabowski Galery”, zaś w Polsce wspierał różne instytucje kulturalne, m.in. Muzeum Narodowe w Warszawie czy Muzeum Sztuki w Łodzi, któremu podarował 400 obrazów, Muzeum Farmacji w Krakowie - niezwykle cenny zbiór naczyń farmaceutycznych z XVI i XVII w. Był również fundatorem i głównym darczyńcą fundacji „M. B. Grabowski Fund”.

1. Wręczenie Wojciechowi Grabowskiemu srebrnego medalu Merentibus w czasie otwarcia wystawy, 3 IV 2006. Fot. A. Ring & B. Tropiło

Po śmierci ojca Wojciech kontynuował zarządzanie siecią aptek i promocję kultury polskiej w „Grabowski Galery II”. Przez cały ten okres gromadzi znaczki oraz inne przedmioty wykonane za granicą, a mające aspekt polski, jak ekslibrisy, mapy, medale czy porcelanę*. Jednak jego największym zamiłowaniem są numizmaty związane z Janem Pawłem II. Jego zainteresowanie tym tematem sięga dnia, w którym na konklawe w Rzymie Karol Wojtyła został ogłoszony papieżem Janem Pawłem II.

Tradycja medalierstwa papieskiego to początek XV w., kiedy pojawiły się pierwsze medale. Głównie w Rzymie - siedzibie papieży - koncentrowała się ich produkcja. Doskonale upowszechnioną tradycją było i jest bicie medali rocznicowych, upamiętniające lata pontyfikatu kolejnych papieży. Medale wykonywano także na inne jubileusze i okazje, a wiele z nich jest po prostu pamiątką po wizycie w Piotrowej Stolicy. Tradycja ta przetrwała do pontyfikatu Jana Pawła II i wśród medali związanych z Ojcem Świętym Włochy są reprezentowane przez bardzo liczne emisje. Najcenniejsze i najciekawsze to oczywiście watykańskie medale rocznicowe, projektowane przez najlepszych włoskich medalierów, takich jak Lello Scorzelli, Sergio Giandomenico, Manfrini Enrico, ale znajdują się wśród nich także emisje pamiątkarskie, często w formie medalionów lub medalików. Część medali włoskich wyróżnia się niezwykle głębokim reliefem, który powstaje przy zastosowaniu specjalnej techniki kilkakrotnego dobijania medalu.

Na wielką liczbę wybitych medali z Janem Pawłem II miały wpływ liczne podróże papieża do krajów całego świata. Większość wybita została właśnie z okazji wizyty Ojca Świętego.

Na wystawie prezentowane były również medale polskie, w tym cenionych artystów, m.in. Ewy Olszewskiej-Borys, Andrzeja Nowakowskiego, Roberta Kotowicza, Stanisławy Wątróbskiej. Prezentowano także serie medali, a największą

z nich, umieszczoną w całości w jednej z gablot, stanowiły dzieła Józefa Konstantego Stasińskiego, rzeźbiarza i medaliera, profesora Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego w Poznaniu. Jego twórczość dokumentuje różne wydarzenia z życia i pontyfikatu Jana Pawła II oraz papieskie pielgrzymki do Polski. Artysta wykonał też medale upamiętniające kolejne lata pontyfikatu na wzór oficjalnych, rocznicowych medali watykańskich. Inną serię medali stanowią dzieła Krzysztofa Chwaleby. Jego prace nawiązują przede wszystkim do pielgrzymek Ojca Świętego do Ojczyzny. Wspomnieć tutaj należy także o zbiorze medali stojących, które wykonał Bronisław Chromy.

Ciekawym numizmatem jest medal z 1980 r., wykonany na planowaną pielgrzymkę 2-10 czerwca 1980 r., która się nie odbyła. Inny interesujący i cenny obiekt to, wybity w dwóch odmianach złota - srebrze oraz brązie, medal z okazji pielgrzymki Ojca Świętego do Wielkiej Brytanii z 1982 r. Na awersie występują bowiem równocześnie głowy dwóch kościołów: katolickiego - Jan Paweł II - oraz anglikańskiego - królowa Elżbieta. Warto wspomnieć także o medalach z wizerunkiem Jana Pawła II wybitych w nietypowych tworzywach, jak np. medal na 25-lecie pontyfikatu, wykonany przez Edwarda Pietrachę i Józefa Króla w węglu, czy też medal wydany z tej samej okazji, a wykonany przez Zbigniewa Szczerbika i Piotra Tabakę w cegle.

Z okazji wystawy *Jan Paweł II na monetach i medalach świata* wydano medal zaprojektowany przez Ewę Olszewską-Borys i wykonany w Mennicy Polskiej S.A. w limitowanej serii w tombaku i srebrze. Na awersie medal ten przedstawia wizerunek Ojca Świętego, a na rewersie leżący pastoral oraz napis u góry „JAN PAWEŁ II NA MONETACH I MEDALACH ŚWIATA” i u dołu „WYSTAWA Z KOLEKCJI WOJCIECHA GRABOWSKIEGO Z LONDYNU / WARSZAWA ZAMEK KRÓLEWSKI 3 IV - 14 V 2006 R.”.

Osobną kategorią dzieł upamiętniających pontyfikat Ojca Świętego są monety

2. Medal wybity z okazji wystawy *Jan Paweł II na monetach i medalach świata* – awers i rewers.
Fot. M. Zawadzki

emitowane nie tylko w Polsce czy Watykanie, czyli krajach niejako najbardziej związanych z Janem Pawłem II, ale także niemal na całym świecie, nawet w bardzo egzotycznych państwach afrykańskich czy karaibskich. Podobnie, jak w przypadku medali, monety często bito dla upamiętnienia pielgrzymek Ojca Świętego do danego kraju.

Bicie monet z papieżem w Polsce rozpoczęto w 1982 r. Lata 80. ubiegłego wieku obfitowały w różne emisje, wykonywane w metalach - srebrze, złocie, niklu, a także o różnych nominalach - od 100 do 200 000 złotych. Bardzo często wykonywano dwa rodzaje stempli - zwykły oraz tzw. lustrzany. Monety, wyłącznie kolekcjonerskie, wybite stemplem lustrzanym mają idealnie wypolerowane „lustrzane” tło oraz matowy rysunek. Część monet nosi napis „PRÓBA”, a niektóre są egzemplarzami unikatowymi, czyli wykonanymi jedynie w jednym egzemplarzu, jak np. srebrne 200 złotych z 1985 r. czy złote 1000 złotych z tegoż roku. Do najcenniejszych monet polskich z tego okresu należą monety o nominale 200 000 złotych z roku 1988 i 1989 o wadze aż 373,2 g. Bicie monet związanych z Janem Pawłem II kontynuowano także w latach 90., już z Rzeczpospolitą Polską

jako emitentem, a po denominacji złotego w 1995 r. o nowej wartości. Mennica Państwowa rozpoczęła również emisję monet o nominale 2 złotych ze stopu „Gold Nordic” imitującego złoto. Do najciekawszych monet z tego czasu należy srebrna klipa, czyli moneta kwadratowa z 2003 r. o nominale 20 złotych, zaprojektowana przez Ewę Tyc-Karpińską. Przy okazji monet polskich należałoby wspomnieć też o „przebitkach” obiegowych monet przedwojennych.

Ważną część eksponowanej kolekcji monet pana Wojciecha Grabowskiego stanowiły oficjalne monety Watykanu, bite rokrocznie od początku pontyfikatu Jana Pawła II; aż do roku 2001 ich nominalem były liry, a później już euro.

Wśród monet innych państw jest szeregi emisji nieoficjalnych. Często określenie ich rzeczywistego wydawcy jest trudne lub wręcz niemożliwe. Takich monet jest w kolekcji bardzo dużo, a pochodzą one właśnie z państw egzotycznych lub po prostu zawierają ich symbolikę. Do takich emisji nieoficjalnych zalicza się długa seria monet maltańskich, z których największa moneta złota - 50 000 lirów waży aż 155,5 g i jest mniejszą wersją monety, której niestety brak w kolekcji, a mianowicie 100 000 lirów o wadze aż

3. Fragment ekspozycji *Jan Paweł II na monetach i medalach świata*. Fot. M. Zawadzki

1 kg. Długi cykl monet zatytułowany *Życie Papieża Jana Pawła II* wydano także pod herbem Somalii. Z innych interesu-

jących emisji na uwagę zasługuje wybita na Słowacji seria próbnych monet euro z wizerunkiem Ojca Świętego.

* Informacje nt. życiorysu Mateusza i Wojciecha Grabowskich zaczerpnięto z katalogu wystawy *Jan Paweł II na monetach i medalach świata* z kolekcji *Wojciecha Grabowskiego z Londynu*, Warszawa 2006.